

Статути збройних сил України

Про книгу

До збірника увійшли закони, що регламентують військову службу в Україні. Зокрема, Закони України: Які статuti входять до збірка **«Дисциплінарний Статут Збройних Сил України» «Стройовий Статут Збройних Сил України» «Статут Внутрішньої Служби Збройних Сил України» «Статут гарнізонної та вартової Служб Збройних Сил України».**

Призначений для військовослужбовців усіх формувань України.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ДИСЦИПЛІНАРНИЙ СТАТУТ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ	4
РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	7
РОЗДІЛ II. ЗАОХОЧЕННЯ.....	12
Порядок застосування заохочень.....	16
РОЗДІЛ III. СТЯГНЕННЯ ЗА ПОРУШЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	17
Дисциплінарні стягнення, що накладаються на військовослужбовців.....	21
Права командирів (начальників) накладати дисциплінарні стягнення на підлеглих військовослужбовців.....	22
Накладення дисциплінарних стягнень в особливих випадках.....	23
Порядок накладення дисциплінарних стягнень.....	24
Порядок виконання дисциплінарних стягнень.....	28
РОЗДІЛ IV. ОБЛІК ЗАОХОЧЕНЬ ТА ДИСЦИПЛІНАРНИХ СТЯГНЕНЬ.....	30
РОЗДІЛ V. ПРОПОЗИЦІЇ, ЗАЯВИ ТА СКАРГИ.....	31
КНИГА ПОШАНИ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ (КОРАБЛЯ).....	34
ПОРЯДОК здійснення арешту військовослужбовця за порушення військової дисципліни або громадського порядку.....	35
Лицьовий бік.....	35
СЛУЖБОВА КАРТКА.....	35
I. Заохочення.....	35
Зворотний бік.....	36
II. Стягнення.....	36
ЖУРНАЛ РЕЄСТРАЦІЇ ПРОПОЗИЦІЙ, ЗАЯВ І СКАРГ ГРОМАДЯН.....	36
СТРОЙОВИЙ СТАТУТ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ	37
РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	40
1. Стрі та управління ними.....	40
2. Обов'язки військовослужбовців перед шиккуванням і в строю.....	43
РОЗДІЛ II. СТРОЙОВІ ПРИЙОМИ І РУХ БЕЗ ЗБРОЇ ТА ІЗ ЗБРОЄЮ.....	44
1. СТРОЙОВІ ПРИЙОМИ І РУХ БЕЗ ЗБРОЇ.....	44
Стройове положення.....	44
Повороти на місці.....	44
Рух.....	45
Повороти під час руху.....	46
2. СТРОЙОВІ ПРИЙОМИ І РУХ ІЗ ЗБРОЄЮ.....	47
Стройове положення із зброєю.....	47
Виконання прийомів із зброєю на місці.....	47
Виконання прийомів з карабіном під час руху.....	50

РОЗДІЛ ІІІ. ВИКОНАННЯ ВІЙСЬКОВОГО ВІТАННЯ, ВИХІД ІЗ СТРОЮ, ПОВЕРНЕННЯ У СТРІЙ ТА ПІДХІД ДО НАЧАЛЬНИКА	51
1. Виконання військового вітання.....	51
2. Вихід із строю, повернення у стрій. Підхід до начальника та відхід від нього.....	56
РОЗДІЛ ІV. СТРОЇ ВІДДІЛЕННЯ, ВЗВОДУ, РОТИ, БАТАЛЬЙОНУ ТА ПОЛКУ В ПІШОМУ ПОРЯДКУ	58
1. Строї відділення	58
Розгорнутий стрій.....	58
Похідний стрій.....	61
Виконання військового вітання у строю на місці та під час руху.....	62
2. Строї взводу	63
Розгорнутий стрій.....	63
Похідний стрій.....	63
Виконання військового вітання у строю на місці та під час руху.....	65
3. Строї роти	65
Розгорнутий стрій.....	65
Похідний стрій.....	65
Виконання військового вітання у строю на місці та під час руху.....	66
4. Строї батальйону	67
Розгорнутий стрій.....	67
Похідний стрій.....	67
Виконання військового вітання у строю на місці та під час руху.....	68
5. Строї полку	68
Виконання військового вітання у строю на місці та під час руху.....	69
РОЗДІЛ V. СТРОЇ ВЗВОДУ, РОТИ, БАТАЛЬЙОНУ ТА ПОЛКУ НА МАШИНАХ	69
1. Загальні положення.....	69
2. Строї взводу.....	73
3. Строї роти.....	73
4. Строї батальйону.....	74
5. Строї полку.....	74
6. Виконання військового вітання.....	75
РОЗДІЛ VI. СТРОЙОВИЙ ОГЛЯД РОТИ, БАТАЛЬЙОНУ ТА ПОЛКУ	75
1. Загальні положення.....	75
2. Стройовий огляд у пішому порядку.....	76
Огляд роти.....	76
Огляд батальйону.....	78
Огляд полку.....	79
Стройовий огляд на машинах.....	80
РОЗДІЛ VII. ПОЛОЖЕННЯ БОЙОВОГО ПРАПОРА ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ У СТРОЮ, ЙОГО ВИНЕСЕННЯ ТА ВІДНЕСЕННЯ	81

Загальні положення.....	81
Положення Бойового Прапора в строю.....	82
РОЗДІЛ VIII. ДІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ПІДРОЗДІЛІВ І ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН, ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У ПАРАДАХ І ПОЧЕСНИХ ВАРТАХ.....	85
1. Паради військ.....	85
Загальні положення.....	85
Зустріч військами командувача параду і особи, яка приймає парад.....	86
Проходження військ урочистим маршем.....	87
2. Почесні варти.....	88
Обладнання.....	126

СТАТУТ ВНУТРІШНЬОЇ СЛУЖБИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ..... 130

ВСТУП.....	133
ВІЙСЬКОВА ПРИСЯГА.....	134
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ІНОЗЕМЦЯ ТА ОСОБИ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА.....	134
БОЙОВИЙ ПРАПОР ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ.....	134
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	135
ЧАСТИНА I. ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІ ТА ВІДНОСИНИ МІЖ НИМИ..... 136	136
Розділ 1. Обов'язки, права та відповідальність військовослужбовців..... 136	136
Загальні положення.....	136
Загальні обов'язки військовослужбовців.....	136
Права військовослужбовців.....	137
Відповідальність військовослужбовців.....	139
Порядок віддання й виконання наказів.....	141
Відрекорудування командирам (начальникам) та особам, які прибули для інспектування (перевірки).....	142
Про військову ввічливість і поведінку військовослужбовців.....	144
Розділ 2. Загальні обов'язки командирів (начальників)..... 145	145
Розділ 3. Обов'язки посадових осіб, військовослужбовців рядового складу..... 150	150
Командир бригади (полку, корабля 1 і 2 рангу, окремого батальйону).....	150
Головний сержант (головний старшина) бригади (полку, корабля 1 і 2 рангу, окремого батальйону).....	153
Начальник штабу бригади (полку, окремого батальйону).....	156
Заступник командира бригади (полку, окремого батальйону).....	158
Заступник командира бригади (полку, окремого батальйону) з морально-психологічного забезпечення.....	160
Заступник командира бригади (полку, окремого батальйону) з озброєння (інженерно-авіаційної служби) — начальник технічної частини.....	162
Заступник командира бригади (полку, окремого батальйону) з тилу.....	164
Начальник артилерії бригади.....	166
Командир дивізіону — начальник протиповітряної оборони бригади.....	167

Начальник служби бригади*	168
Начальник інженерної служби бригади	170
Начальник медичної служби бригади	172
Помічник командира бригади з фінансово-економічної роботи — начальник фінансової служби	176
Начальник фізичної підготовки і спорту бригади	177
Начальник розвідки бригади	177
Начальник зв'язку бригади	178
Начальник служби метрології та стандартизації (метролог) бригади	178
Начальник служби ракетно-артилерійського озброєння бригади	179
Начальник бронетанкової служби бригади	180
Начальник автомобільної служби бригади	180
Начальник служби пально-мастильних матеріалів бригади	181
Начальник продовольчої служби бригади	182
Начальник речової служби бригади	182
Помічник командира бригади з правової роботи (юрисконсульт бригади)	183
Військовий капелан бригади, батальйону	185
Командир батальйону (корабля 3 рангу)	186
Головний сержант (головний старшина) батальйону (дивізіону, ескадрильї, корабля 2 рангу, бойової частини корабля 1 рангу)	187
Начальник штабу батальйону	190
Заступник командира батальйону	191
Заступник командира батальйону (корабля 3 рангу) з морально-психологічного забезпечення	192
Заступник командира батальйону з озброєння (технічної частини)*	195
Начальник медичного пункту бригади (полку, окремого батальйону, батальйону)	196
Начальник медичної служби батальйону (дивізіону, окремої роти) — фельдшер	198
Командир роти (корабля 4 рангу)	199
Головний сержант роти (батареї)	202
Заступник командира роти	205
Заступник командира роти з морально-психологічного забезпечення	206
Заступник командира роти з озброєння (технічної частини, старший технік)*	208
Сержант-інструктор (старшина-інструктор) навчальної роти (навчальної батареї)	209
Інструктор із тактичної медицини роти (батареї)	212
Командир взводу (групи, башти)	213
Сержант із матеріального забезпечення роти (батареї), старшина роти (батареї)	215
Головний сержант взводу (обслуги, заступник командира взводу)	216
Інструктор (старший інструктор, сержант-інструктор) навчального взводу	219
Командир відділення	222
Загальні обов'язки військовослужбовців рядового складу	224
ЧАСТИНА 2. ВНУТРІШНІЙ ПОРЯДОК	225
Розділ 4. Розміщення військовослужбовців	226
Утримання приміщень	231
Опалення приміщень	233

Провітрювання приміщень.....	234
Розміщення у населених пунктах.....	235
Пожежна безпека.....	236
Природокористування та охорона довкілля.....	238
Розділ 5. Розподіл часу і повсякденний порядок.....	238
Загальні положення.....	238
Підйом, ранковий огляд і вечірня повірка.....	240
Навчальні заняття.....	242
Сніданок, обід і вечеря.....	243
Звільнення з розташування військової частини.....	244
Відрадження, відправлення і прямування підрозділів (команд).....	245
Відвідування військовослужбовців.....	247
Прийом поповнення, яке прибуло до військової частини.....	247
Розділ 6. Збереження і зміцнення здоров'я військовослужбовців.....	247
Загальні положення.....	247
Створення здорових умов служби і побуту військовослужбовців.....	248
Загартування і фізичний розвиток військовослужбовців.....	248
Санітарно-гігієнічні і протиепідемічні заходи.....	249
Лікувально-профілактичні заходи.....	250
Лазно-пральне обслуговування.....	254
Розділ 7. Добовий наряд.....	255
Загальні положення.....	255
Черговий підрозділ.....	257
Наряд на роботи.....	257
Порядок призначення нарядів та звітність щодо них.....	258
Підготовка добового наряду.....	258
Розвід добового наряду.....	259
Обов'язки військовослужбовців добового наряду	
Загальні положення.....	260
Черговий частини.....	261
Помічник чергового частини.....	264
Черговий контрольно-пропускного пункту.....	264
Помічник чергового контрольно-пропускного пункту.....	265
Черговий роти.....	267
Днювальний роти.....	269
Черговий їдальні.....	270
Черговий фельдшер (санітарний інструктор) медичного пункту.....	272
Днювальний медичного пункту.....	273
Черговий штабу частини.....	273
Пожежний наряд.....	274
Черговий сигналіст-барabanщик.....	275
Розділ 8. Підйом за бойовою тривоною і збір.....	275

**ЧАСТИНА 3 . БОЙОВЕ ЧЕРГУВАННЯ, ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬОЇ
СЛУЖБИ В ПАРКАХ, ПІД ЧАС РОЗТАШУВАННЯ ВІЙСЬК НА
ПОЛІГОНАХ ТА ЇХ ПЕРЕВЕЗЕННЯ..... 276**

Розділ 9. Бойове чергування..... 276	276
Черговий військового ешелону..... 294	294
Загальна частина..... 298	298
Обладнання приміщень (місць) для несення служби добовим нарядом..... 308	308
Особливі протипожежні вимоги в парках та ангарах..... 326	326
На пунктах заправлення паливом..... 327	327
У майстернях..... 327	327
У складах (сховищах)..... 328	328
Заходи пожежної безпеки у разі встановлення пічного опалення..... 329	329

**СТАТУТ ГАРНІЗОННОЇ ТА ВАРТОВОЇ СЛУЖБ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ..... 332**

ЧАСТИНА I. ГАРНІЗОННА СЛУЖБА..... 338

**Розділ 1. ВІЙСЬКОВІ СЛУЖБОВІ ОСОБИ ГАРНІЗОНУ, НАЧАЛЬНИК
ОРГАНУ УПРАВЛІННЯ СЛУЖБИ ПРАВОПОРЯДКУ В ЗОНІ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ЇХ ОБОВ'ЯЗКИ..... 338**

Загальні положення..... 338	338
Начальник гарнізону..... 339	339
Заступник начальника гарнізону..... 343	343
Заступник начальника гарнізону з морально—психологічного забезпечення..... 343	343
Заступник начальника гарнізону з тилу..... 344	344
Помічник начальника гарнізону з правової роботи..... 345	345
Начальник зв'язку гарнізону..... 346	346
Начальник квартирно—експлуатаційної частини гарнізону..... 347	347
Начальник фінансово—економічної служби гарнізону..... 348	348
Начальник медичної служби гарнізону..... 349	349
Начальник служби ветеринарної медицини гарнізону..... 351	351
Начальник служби радіаційного, хімічного, біологічного захисту — начальник служби екологічної безпеки гарнізону..... 352	352
Начальник служби пожежної безпеки гарнізону..... 352	352
Військовий диригент гарнізону..... 353	353
Начальник органу управління Служби правопорядку в зоні відповідальності..... 353	353
Заступник (помічник) начальника органу управління Служби правопорядку в зоні відповідальності..... 360	360
Начальник гауптвахти Служби правопорядку..... 360	360
Військовий комендант на транспорті..... 362	362
Старший військового містечка..... 363	363

Розділ 2. ЧЕРГУВАННЯ В ГАРНІЗОНІ..... 363

Загальні положення..... 363	363
Черговий варт і його помічник..... 364	364
Патрулювання в гарнізоні..... 366	366
Черговий підрозділ гарнізону..... 372	372

Розділ 3. ГАРНІЗОННІ ЗАХОДИ З УЧАСТЮ ВІЙСЬК	373
Паради військ.....	373
Почесні варти.....	373
Проведення військового поховального ритуалу.....	374
Покладання вінків до пам'ятників і могил воїнів.....	376
Залучення військ для боротьби з пожежами, стихійним лихом.....	377
ЧАСТИНА II. ВАРТОВА СЛУЖБА	377
Розділ 4. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	377
Охорона та оборона об'єктів.....	379
Озброєння варт.....	381
Пароль.....	383
Розділ 5. НАРЯД І ПІДГОТОВКА ВАРТ	384
Наряд варт.....	384
Підготовка варт.....	388
Розділ 6. НЕСЕННЯ ВАРТОВОЇ СЛУЖБИ	390
Розвід варт.....	390
ШИКУВАННЯ ВАРТ ДЛЯ РОЗВОДУ.....	390
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ.....	390
Зміна варти.....	392
Зміна чатових.....	395
Внутрішній порядок у вартах.....	397
Допуск до вартового приміщення та до об'єкта.....	399
Перевірка варт.....	400
Дії варти у разі нападу на об'єкти, які охороняються, під час стихійного лиха та пожежі.....	401
Застосування фізичної сили та зброї особовим складом варти.....	402
Розділ 7. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ОСІБ ВАРТИ	403
Начальник варти.....	403
Особливі обов'язки начальника варти з охорони Бойового Прапора військової частини (з'єднання).....	406
Особливі обов'язки начальника чергової зміни на гауптвахті.....	407
Особливі обов'язки начальника варти з охорони штабів, пунктів управління та установ.....	408
Помічник начальника варти.....	409
Розвідний.....	409
Чатовий.....	411
Водій транспортного засобу.....	413
Вивідний.....	414
Розділ 8. ВИКОРИСТАННЯ ДЛЯ ОХОРОНИ ОБ'ЄКТІВ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ОХОРОНИ	414
Загальні положення.....	414
Особливі обов'язки посадових осіб варти з охорони об'єктів, обладнаних технічними засобами охорони.....	417
Особливі обов'язки оператора технічних засобів охорони.....	418
Особливі обов'язки помічника начальника варти з технічних засобів охорони.....	419

Розділ 9. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ І НЕСЕННЯ ВАРТОВОЇ СЛУЖБИ В ОКРЕМО РОЗТАШОВАНИХ ПІДРОЗДІЛАХ ТА ПІД ЧАС ПЕРЕВЕЗЕННЯ ВІЙСЬК І ВАНТАЖІВ	419
Патрульна служба з охорони окремо розташованих підрозділів.....	419
Охорона озброєння і техніки під час перевезення військ.....	421
Охорона військових вантажів під час перевезення.....	422

СТАТУТИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

ЗБІРНИК ОФІЦІЙНИХ ТЕКСТІВ ЗАКОНІВ СТАНОМ
НА 14 СЕРПНЯ 2023 РОКУ

(ВІДПОВІДАЄ ОФІЦІЙНОМУ ТЕКСТОВІ)

«ДИСЦИПЛІНАРНИЙ СТАТУТ ЗБРОЙНИХ
СИЛ УКРАЇНИ»

«СТРОЙОВИЙ СТАТУТ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ»

«СТАТУТ ВНУТРІШНЬОЇ СЛУЖБИ ЗБРОЙНИХ
СИЛ УКРАЇНИ»

«СТАТУТ ГАРНІЗОННОЇ ТА ВАРТОВОЇ СЛУЖБ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ»

Видавничий дім
«ПРОФЕСІОНАЛ»
Київ – 2023

Упорядники:

Дрозд Валентина Георгіївна — начальник 3-го науково-дослідного відділу науково-дослідної лабораторії проблем правового та організаційного забезпечення діяльності Міністерства Державного науково-дослідного інституту МВС України, доктор юридичних наук, доцент;

Дрозд Олексій Юрійович — начальник відділу докторантури та ад'юнктури Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент;

Журавльов Дмитро Володимирович — доктор юридичних наук, доцент, заслужений юрист України, голова науково-експертної ради при Підкомітеті з питань запобігання та протидії політичній корупції Верховної ради України;

Петков Сергій Валерійович — доктор юридичних наук, професор.

Статути збройних сил України: чинне законодавство України зі змінами та доповненнями станом на 14 серпня 2023 р.: (відповідає офіційному текстові) – К. : ВД «Професіонал», 2023. — 480 с.

ISBN 978-611-01-2605-2

До збірника увійшли «Дисциплінарний Статут Збройних Сил України», «Строєвий Статут Збройних Сил України», «Статут Внутрішньої Служби Збройних Сил України», «Статут гарнізонної та вартової Служб Збройних Сил України».

Призначений для військовослужбовців усіх формувань України.

УДК 340.130.53:355/359(477)

ISBN 978-611-01-2605-2

© Видавничий дім «Професіонал», 2023.

ВСТУП

Статути Збройних Сил України — це зведення законів, положень і правил військової служби, на основі яких проходять повсякденне життя, виховання, навчання, бойова діяльність військ; у них роз'яснюється, як воїн має нести військову службу і навчатися військовій справі, якими морально-бойовими якостями він повинен володіти, щоб бути надійним і вмілим захисником країни.

Статути зобов'язують військовослужбовців сумлінно виконувати військовий обов'язок, накази командирів та начальників, старанно вивчати військову справу, бойову техніку і зброю. Положення і вимоги статутів є обов'язковими для всіх військовослужбовців Збройних Сил України.

Зазвичай виділяються загальновійськові статути (дисциплінарний, внутрішньої служби, гарнізонної та вартової служб, стройовий) та статути родів військ і бойові статути. В Україні терміни «військові статути» та «загальновійськові статути» є розмовними, замість цих застарілих кальок із російсько-радянської мови офіційно використовується назва «Статути Збройних Сил України».

Законами України затверджені такі статути Збройних Сил України:

- Статут внутрішньої служби;
- Дисциплінарний статут;
- Статут гарнізонної і вартової служб;
- Стройовий статут.

Саме ці Статути Збройних Сил України складають зміст цього збірника.

ДИСЦИПЛІНАРНИЙ СТАТУТ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Дисциплінарний Статут ЗСУ визначає сутність військової дисципліни, обов'язки військовослужбовців щодо її додержання, види заохочень та дисциплінарних стягнень, права командирів щодо їх застосування, а також порядок подання і розгляду заяв, пропозицій та скарг. Усі військовослужбовці Збройних Сил України незалежно від своїх військових звань, службового становища та заслуг повинні неухильно керуватися вимогами цього Статуту.

Положення Статуту поширюються на громадян, звільнених з військової служби у відставку або у запас з правом носіння військової форми одягу, під час носіння ними військової форми одягу.

Дія Дисциплінарного статуту Збройних Сил України поширюється на Державну прикордонну службу України, Службу безпеки України, Національну гвардію України, війська Цивільної оборони України та інші військові формування, створені відповідно до законів України

У дисциплінарному статуті існує 5 розділів:

1. Загальні положення.
2. Заохочення.
3. Стягнення за порушення військової дисципліни.
4. Облік заохочень та дисциплінарних стягнень.
5. Про пропозиції, заяви та скарги.

ЗАКОН УКРАЇНИ Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 22-23, ст.197)

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

№ 2171-III від 21.12.2000, ВВР, 2001, № 9, ст.38

№ 2683-III від 13.09.2001, ВВР, 2002, № 2, ст.6

№ 662-IV від 03.04.2003, ВВР, 2003, № 27, ст.209 - набуває чинності 01.08.2003 року

№ 1420-IV від 03.02.2004, ВВР, 2005, № 3, ст.76

№ 1414-VI від 02.06.2009, ВВР, 2009, № 41, ст.600

№ 1900-VI від 16.02.2010, ВВР, 2010, № 19, ст.151

№ 4652-VI від 13.04.2012, ВВР, 2013, № 21, ст.208

№ 4711-VI від 17.05.2012, ВВР, 2013, № 14, ст.89

№ 5288-VI від 18.09.2012, ВВР, 2013, № 37, ст.490

№ 5404-VI від 02.10.2012, ВВР, 2013, № 41, ст.550

№ 245-VII від 16.05.2013, ВВР, 2014, № 12, ст.178

№ 877-VII від 13.03.2014, ВВР, 2014, № 15, ст.326

№ 1194-VII від 09.04.2014, ВВР, 2014, № 25, ст.890

№ 158-VIII від 05.02.2015, ВВР, 2015, № 13, ст.92

№ 1952-VIII від 16.03.2017, ВВР, 2017, № 17, ст.205

№ 205-IX від 17.10.2019, ВВР, 2020, № 3, ст.24

№ 524-IX від 04.03.2020, ВВР, 2020, № 38, ст.279

№ 720-IX від 17.06.2020, ВВР, 2020, № 47, ст.408

№ 680-IX від 04.06.2020, ВВР, 2020, № 46, ст.392

№ 1869-IX від 05.11.2021, ВВР, 2022, № 5, ст.33

№ 2124-IX від 15.03.2022

№ 3088-IX від 02.05.2023}

Верховна Рада України постановляє:

1. Затвердити Дисциплінарний статут Збройних Сил України (додається).
*{Статтю 2 виключено на підставі Закону
№ 1420-IV від 03.02.2004}*

3. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ

24 березня 1999 року

№ 551-XIV

ДИСЦИПЛІНАРНИЙ СТАТУТ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

*(У тексті Статуту слово «рядовий» в усіх відмінках і числах
замінено словом «солдат» у відповідному відмінку і числі згідно із
Законом України від 16 березня 2017 року N 1952-VIII)*

*(У тексті Статуту слова «військово-навчальні», «строкова
служба» в усіх відмінках замінено відповідно словами «військові
навчальні», «строкова військова служба» у відповідному відмінку
згідно із Законом України від 17 жовтня 2019 року N 205-IX)*

Цей Статут визначає сутність військової дисципліни, обов'язки військовослужбовців, а також військовозобов'язаних та резервістів під час проходження навчальних (перевірочних) і спеціальних зборів щодо її додержання, види заохочень та дисциплінарних стягнень, права командирів щодо їх застосування, а також порядок подання і розгляду заяв, пропозицій та скарг.

*(частина перша преамбули із змінами, внесеними
згідно із Законами України від 16.03.2017 р. N 1952-VIII,
від 17.10.2019 р. N 205-IX)*

Усі військовослужбовці Збройних Сил України незалежно від своїх військових звань, службового становища та заслуг повинні неухильно керуватися вимогами цього Статуту.

Положення Статуту поширюються на громадян, звільнених з військової служби у відставку або у запас з правом носіння військової форми одягу, під час носіння ними військової форми одягу.

*(частина третя преамбули із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 03.02.2004 р. N 1420-IV)*

Дія цього Статуту поширюється на військовослужбовців Служби зовнішньої розвідки України, Служби безпеки України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Державної спеціальної служби транспорту, Управління державної охорони України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, органів спеціального призначення з правоохоронними функціями.

*(частина четверта вступу із змінами, внесеними
згідно із Законами України від 21.12.2000 р. N 2171-III,
від 03.04.2003 р. N 662-IV, від 02.06.2009 р. N 1414-VI,
від 02.10.2012 р. N 5404-VI, від 13.03.2014 р. N 877-VII,
від 09.04.2014 р. N 1194-VII,
у редакції Закону України від 17.10.2019 р. N 205-IX)*

РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Військова дисципліна — це бездоганне і неухильне додержання всіма військовослужбовцями порядку і правил, встановлених статутами Збройних Сил України та іншим законодавством України.

(частина перша статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 17.10.2019 р. N 205-IX)

2. Військова дисципліна ґрунтується на усвідомленні військовослужбовцями свого військового обов'язку, відповідальності за захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, на їх вірності Військовій присязі.

3. Військова дисципліна досягається шляхом:

виховання високих бойових і морально-психологічних якостей військовослужбовців на національно-історичних традиціях українського народу та традиціях Збройних Сил України, патріотизму, свідомого ставлення до виконання військового обов'язку, вірності Військовій присязі;

особистої відповідальності кожного військовослужбовця за дотримання Конституції та законів України, Військової присяги, виконання своїх обов'язків, вимог статутів Збройних Сил України;

(абзац третьої частини статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 17.10.2019 р. N 205-IX)

формування правової культури військовослужбовців;

умілого поєднання повсякденної вимогливості командирів і начальників (далі — командири) до підлеглих без приниження їх особистої гідності, з дотриманням прав і свобод, постійної турботи про них та правильного застосування засобів переконання, примусу й громадського впливу колективу;

зразкового виконання командирами військового обов'язку, їх справедливого ставлення до підлеглих;

підтримання у військових з'єднаннях, частинах (підрозділах), закладах та установах необхідних матеріально-побутових умов, статутного порядку;

(абзац сьомий статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 16.02.2010 р. N 1900-VI)

своєчасного і повного постачання військовослужбовців встановленими видами забезпечення;

чіткої організації і повного залучення особового складу до бойового навчання.

4. Військова дисципліна зобов'язує кожного військовослужбовця: додержуватися Конституції та законів України, Військової присяги, неухильно виконувати вимоги статутів Збройних Сил України, накази командирів;

(абзац другий статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 17.10.2019 р. N 205-IX)

бути пильним, зберігати державну таємницю;

(абзац третьої частини статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 17.10.2019 р. N 205-IX)

додержуватися визначених статутами Збройних Сил України правил взаємовідносин між військовослужбовцями, зміцнювати військове товариство;

(абзац четвертий статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 17.10.2019 р. N 205-IX)

виявляти повагу до командирів і один до одного, бути ввічливими і додержуватися військового етикету;

поводитися з гідністю й честю, не допускати самому і стримувати інших від негідних вчинків;

не вживати під час проходження військової служби (крім медичного призначення) наркотичні засоби, психотропні речовини чи їх аналоги, а також не вживати спиртні напої під час виконання обов'язків військової служби.

(статтю 4 доповнено абзацом сьомим згідно із Законом України від 16.03.2017 р. N 1952-VIII)

5. За стан військової дисципліни у з'єднанні, військовій частині (підрозділі), закладі та установі відповідає командир. Інтереси захисту Вітчизни зобов'язують командира постійно підтримувати військову дисципліну, вимагати її додержання від підлеглих, не залишати поза увагою жодного дисциплінарного правопорушення.

(частина перша статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законами України від 03.02.2004 р. N 1420-IV, від 16.02.2010 р. N 1900-VI, від 17.10.2019 р. N 205-IX)

Стан військової дисципліни у військовій частині (підрозділі), закладі, установі та організації визначається здатністю особового складу виконувати в повному обсязі та в строк поставлені завдання, морально-психологічним станом особового складу, спроможністю командирів підтримувати на належному рівні військову дисципліну.

(статтю 5 доповнено новою частиною другою згідно із Законом України від 03.02.2004 р. N 1420-IV, частина друга статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 17.10.2019 р. N 205-IX)

Стосовно кожного випадку правопорушення командир зобов'язаний прийняти рішення щодо необхідності притягнення винного до відповідальності залежно від обставин скоєння правопорушення, ступеня вини, попередньої поведінки порушника та розміру завданих державі та іншим особам збитків, а також з урахуванням бойового імунітету, визначеного Законом України «Про оборону України».

{Статтю 5 доповнено частиною згідно із Законом № 1420-IV від 03.02.2004; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2124-IX від 15.03.2022}.

Діяльність командира щодо підтримання військової дисципліни оцінюється не кількістю накладених ним дисциплінарних стягнень, а виконанням обов'язків з додержанням вимог законів і статутів Збройних Сил України, повним використанням дисциплінарної влади для наведення порядку і запобігання порушенням військової дисципліни.

(частина четверта статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 03.02.2004 р. N 1420-IV)

Кожний військовослужбовець зобов'язаний сприяти командирові у відновленні та постійному підтриманні порядку й дисципліни.

Командир, який не забезпечив додержання військової дисципліни та не вжив заходів для її відновлення, несе встановлену законом відповідальність.

6. Право командира — віддавати накази і розпорядження, а обов'язок підлеглого — їх виконувати, крім випадку віддання явно злочинного наказу чи розпорядження. Наказ має бути виконаний сумлінно, точно та у встановлений строк.

Відповідальність за наказ несе командир, який його віддав.

У разі непокори чи опору підлеглого командир зобов'язаний для відновлення порядку вжити всіх передбачених статутами Збройних Сил України заходів примусу аж до притягнення його до кримінальної відповідальності.

(частина третя статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 17.10.2019 р. N 205-IX)

Командир зобов'язаний вжити заходів щодо затримання підлеглого при вчиненні або здійсненні ним замаху на вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного із непокором, опором чи погрозою начальнику, застосуванням насильства, самовільним залишенням військової частини або місця служби, ухиленням від військової служби чи дезертирством, із негайним доставлянням затриманого до уповноваженої службової особи або вжити заходів щодо негайного повідомлення уповноваженої службової особи про затримання та місцезнаходження особи, яка підозрюється у вчиненні діяння з ознаками кримінального правопорушення.

(статтю 6 доповнено новою частиною четвертою згідно із Законом України від 05.02.2015 р. N 158-VIII, узв'язку з цим частину четверту вважати частиною п'ятою, частина четверта статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 17.06.2020 р. N 720-IX)

Застосування зброї допускається лише в бойовій обстановці, а в мирний час — у виняткових випадках, відповідно до вимог Статуту гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України, Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України.

7. Застосовувати заохочення та накладати дисциплінарні стягнення можуть тільки прямі командири та командири, визначені в розділі 3 цього Статуту.

Дисциплінарну владу, яка надана молодшим командирам, завжди мають і старші командири.

8. Командири, посади яких у цьому Статуті не визначені, користуються дисциплінарною владою стосовно підлеглих військовослужбовців згідно з військовим званням, передбаченим їх посадою:

а) молодший сержант (старшина 2 статті), сержант (старшина 1 статті) — владою командира відділення;

б) старший сержант (головний старшина) — владою головного сержанта взводу;

в) перший сержант (головний корабельний старшина), штаб-сержант (штаб-старшина), майстер-сержант (майстер-старшина), старший майстер-сержант (старший майстер-старшина), головний майстер-сержант (головний майстер-старшина) — владою головного сержанта роти;

г) молодший лейтенант, лейтенант, старший лейтенант — владою командира взводу (групи);

г) капітан (капітан-лейтенант) — владою командира роти (корабля 4 рангу);
д) майор, підполковник (капітан 3 рангу, капітан 2 рангу) — владою командира батальйону (корабля 3 рангу);

е) полковник, бригадний генерал, генерал-майор (капітан 1 рангу, коммодор, контр-адмірал) — владою командира бригади (полку, корабля 1 рангу);
(пункт «е» статті 8 у редакції Закону України від 04.06.2020 р. N 680-IX)

є) генерал-лейтенант (віце-адмірал) — владою командира корпусу;
(пункт «є» статті 8 у редакції Закону України від 04.06.2020 р. N 680-IX)

ж) генерал (адмірал) — владою командувача військ оперативного командування Збройних Сил України.

(пункт «ж» статті 8 у редакції Закону України від 04.06.2020 р. N 680-IX)
(стаття 8 у редакції Закону України від 17.10.2019 р. N 205-IX)

9. Заступники командирів з'єднань, військових частин (підрозділів), закладів, установ та організацій користуються стосовно підлеглих дисциплінарною владою на один ступінь нижчою, ніж їх безпосередні командири.

(частина перша статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 16.02.2010 р. N 1900-VI, у редакції Закону України від 17.10.2019 р. N 205-IX)

Під час тимчасового виконання обов'язків, якщо про це оголошено наказом, командир користується дисциплінарною владою відповідно до посади, яку він обіймає тимчасово.

10. Військовослужбовці офіцерського складу під час перебування з підрозділами у відрядженні як їх командири (начальники), а також під час виконання визначеного наказом командира військової частини самостійного завдання поза місцем дислокації військової частини користуються дисциплінарною владою на один ступінь вищою за владу, передбачену посадою, яку вони обіймають. Військовослужбовці рядового, сержантського і старшинського складу, призначені начальниками команд, у зазначених випадках користуються дисциплінарною владою командира взводу.

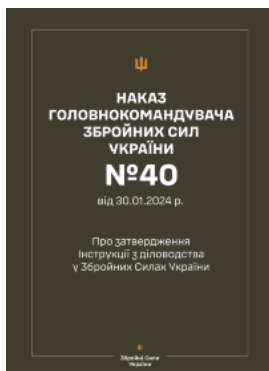
(стаття 10 у редакції Закону України від 17.10.2019 р. N 205-IX)

11. Особи офіцерського складу, призначені командирами підрозділів слухачів, курсантів вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів, користуються дисциплінарною владою стосовно підлеглих на один ступінь вищою за владу, передбачену посадою, яку вони обіймають.

(стаття 11 у редакції Закону України від 17.10.2019 р. N 205-IX)

12. Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України, Міністр оборони України, начальник Генерального штабу — Головнокомандувач Збройних Сил України, керівники державних органів, які мають у своєму підпорядкуванні військові формування, утворені відповідно до законів України, Голова Служби зовнішньої розвідки України, Голова Служби безпеки України, Голова

Рекомендована література

Наказ ГШ ЗСУ № 40 —
Інструкція з
діловодства у Збройних
Силах України (2024
рік)

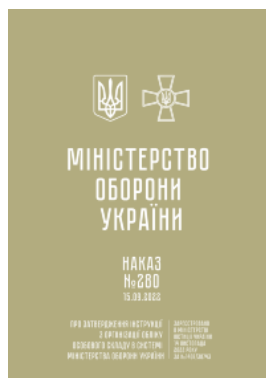
Наказ МОУ № 440 —
Інструкція з обліку
військового майна у
ЗСУ

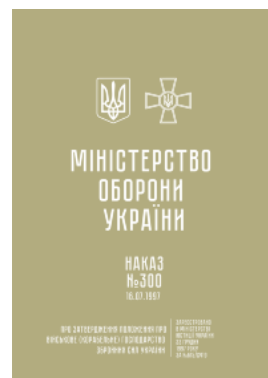
Наказ ГШ ЗСУ № 124 —
Інструкція з
діловодства у Збройних
Силах України (2017
рік)

Наказ МОУ № 81 —
Порядок списання
військового майна у
ЗСУ та ДССТ

Наказ МОУ № 280 —
Інструкція з організації
обліку особового
складу в системі МОУ

Наказ МОУ № 300 —
Положення про
військове (корабельне)
господарство ЗСУ

Перейти до категорії
Накази МОУ

WAR BOOKS
військова література

КУПИТИ